Ann. II. Num. VI.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

BIS IN MENSE PRODIT

Pretium subnotationis annuae, *praesolvendum*, in Italia est Libell. 10; ubique extra Lib. 15, M. 12, Sch. 12, Doll. 3.

Inscriptiones et omne genus indicationes pretio aequissimo referuntur, quod est in extremis commentarii paginis Lib. 0.50 pro *unoquoque centimetro quadrato.*

Cuncta mittantur ad Aristidem Leonori *equitem, VOCIS URBIS possessorem et administratorem*

ROMA — Via Alessandrina, 87 — ROMA

Subnotatio fieri potest:

IN ITALIA
Apud Desclée, Lefebvre et Soc.
ROMAE, Via Santa Chiara, 20-21.

IN ANGLIA
Apud Burns and Oates
LONDON W. - 28, Orchard Street.

IN STATIBUS FOEDERATIS AMERICAE SEPTENT.
Apud
Commissariat of the Holy Land.
NEW YORK, 143 w 95th St.

IN CANADA ET NEWFOUNDLAND
NEW YORK (U. S. Americ.), 143 w 95th St.

IN BELGICA
Apud Desclée, Lefebvre et Soc.
BRUXELLES, Rue de la Montagne, 52.

IN GALLIA

LUGDUNI
Apud Desclée, Lefebvre et Soc.
Rue Victor Hugo, 5

LUTETIAE PARISIORUM
Librairie Vic et Amat
Charles Amat Succ.
Rue Cassette, 11.

INSULIS (LILLE)
Apud Desclée, Lefebvre et Soc.
Rue de Metz, 41.

IN HUNGARIA
Apud
C. B. Liptay, corresp. de Hongrie
BUDAPEST, Palais du Théatre National.

RERUM INDEX

ROMAE
EX OFFICINA FORZANI ET SOCII
M DCCC XCIX

Ann. II. ROMAE, Idibus Martiis M DCCC XCIX. Num. VI.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

PRETIUM SUBNOTATIONIS: In Italia . . . . Lib. 10 Ubique extra . Lib. 15, M. 12, Sch. 12, Doll. 3

BIS IN MENSE PRODIT

POSSESSOR ET ADMINISTRATOR: ARISTIDES LEONORI, eques. ROMAE - Via Alessandrina, 87.

DE MEDIATIONE

Gravis et ardua quaestio in praesens instituitur, quae sit optima cautio de pace.

Equidem nil melius esse opinamur, quam pacti compromissorii coniunctionem cum expressa in interioribus cuiusvis civitatis constitutionibus clausula, providente scilicet utroque, ne unquam bellum indicatur aut ineatur antequam irritam fuisse constet conciliationem, sive arbitratu, sive mediatione tentatam.

At plerique suffragantur quidem aut arbitratui aut mediationi, minime vero ambarum coniunctioni. Inquirendum igitur utra ratio melior haberi debeat.

Acceptissimus nobis quidem fuit eritque semper arbitratus; mediationem tamen longe praestare existimamus. Arduam itaque, ut erga nos, aio disputationem hac de quaestione videri: nempe nolimus arbitratui nocere; quapropter leviori calamo materiam tractare conabimur, metuentes ne ultra propositum adversarios vincere videamur, dum socii in eadem communis iustitiae causa haberi volumus.

Mediatio quidem aptissimam sese omnibus et ad omnia praestat, quum neminem offendat nullique rei repugnet; quamvis enim prima facie putes aream angustiorem huic rationi contingere, campum reapse extensiorem usurpare potest.

Licet profecto mediationem in pace offerre, licet in bello; item ante ipsum bellum, et positis armis licet.

Ceterum mediator sese sponte sua offerre potest, vel contra alterutram partium invocare mediationem.

Etiam, is qui tali conciliationis modo fiduciam offert, nusquam nimium obligatur.

Eademque ratione qui suum in hac pacifica lite officium praebet, ipse non tenetur amplius quam oportet.

Nullius itaque partis vel libertati vel utilitati vel dignitati detrimentum hic affertur. *Non iniuria* erit, si mediator personam sibi propositam nequaquam susceperit, aut susceptum munus sententia tenus sustinere exsequive nequeat, nempe alter invocabitur; — *non contumelia*, si pars alterutra mediatorem recusaverit. Nam recusans sibimet ipsi nocet; sententiam ipse de se contumeliosam aperire videtur. Constat enim semper praeiudicium haud mediocre contra recusantem fieri; conciliatoris autem temere recusati, quoad commercium inter gentes pertinet, recusati, inquam, non minuitur auctoritas, sed augetur potius. Nam si leviter levis negociatoris conciliatio accipitur, non ita si de mediatore ingentis ponderis, perito simul ac doctissimo agatur; grave igitur erit, ut opinor, in recusatione discrimen, magno recusantis detrimento.

Omnibus, ut supra diximus, eventis et omnibus rerum negotiorumque adiunctis proficiet haec ratio, quippe quae non casum unum spectet, sed omnes amplectatur.

Quo autem modo instituetur et regetur conciliatoria illa, ut ita dicam, *actio*, quae non iudicium instaurare dici potest, sed tota in gratiosa consultatione versatur?

Liquet quovis modo posse exerceri. Liquet etiam sententiam, quae obtinebitur, magni fore; nam ceterae civitates hanc sententiam commendabunt, imo saepe praestabunt aut sane proponent auxilium ad servandum pactum a sententia manans, quum ad pacem ubique terrarum tuendam id intersit maxime. Sanctitas ipsa sententiae firmissimam omnium sanctionem continebit.

Hoc de voluntaria mediatione. Quae quidem locum semper habebit, ut patet: nam semper gens aliqua aut petere mediationem alicuius, aut ultro suam offerre poterit.

Quid iuris de obligatoria mediatione?

Nil obstat, nostra quidem sententia, quominus huiusmodi mediationis ratio instauretur; seu cuiusvis civitatis internis constitutionibus contineatur obligatio de mediatione poscenda, seu pactum de tali obligatione foederibus publicis inseratur.

De hoc pacisci possunt reges imperatoresque et ceteri gentium moderatores.

Sine damno enim possunt omnes gentes talem obligationem contrahere, qua non stricto utique vinculo ligabuntur, sed ei solum pacto assentient, scilicet ut sese pacis continuandae experimento praestent bona fide, libertatem denique servent integram, liberumque arbitrium nullius arbitrio committant, sed contra auxilio alienae bonae voluntatis consiliorumque et officiis neutrius confirment propriam libertatem.

Id de arbitratu utinam ausim tam certa asseveratione vindicare! Vehementer enim exoptandum est regimen arbitratus; at vehementer ab adversariis obiurgatur. Non propediem *Potentiae maiores* sese *permanentis arbitratus* pacto, mea quidem sententia, submittent; et plurimis Consilium tribunalis gentium instituendi obnoxium repulsis adhuc videtur, hac de causa, quod *mediatio* non compromittit, compromittit *arbitratus*.

MULIEBRIS BIROTA VELOCISSIMA

(LA BICICLETTA PER LE SIGNORINE) (1)

Tu quoque velocem birotam, romana puella,
Insili, et in cursu femina vince viros.
Vince viros, nulli nasum vel brachia frangens,
Sed tibi sufficiat rumpere crura canum,
Quum te circumstent rabido birotamque latratu,
Et cupiant suras prendere dente tuas.
Iam zephiri spirant lenes; imitata Camillam (2)
Da vestem zephiris, atque, age, curre viam.
Ridebunt pueri, ridebunt forsan et ipsae
Dum tua matronae splendida facta vident.
Et ridebit anus, bucca imbecillis hiante,
Ostendens turpes et sine dente genas.
Sed tu firma mane, nullo perterrita risu,
Teque heroinam denique turba canet.
Te non impediant currus, electrea virtus
Quos agit, oh quantis fulgida principiis!
Nam tu dum curris, currit tua fama per Urbem,
Certatim iuvenes te celebrare student.
Horum si quidam currentem accesserit, ultro
Ipsa cade, et dextra tum pete subsidium.
Is dextram cupidus cupidae tibi tendet, et hora
Quum vobis aderit iungere coniugium,
Vos bini in birota tandem procedite ad aram,
Vos, quibus inspirat talia laudis amor.

MAURUS RICCI S. P.

(1) Vide, sis, primum numerum huius commentarii.

(2) . . . . *sed praelia virgo*
Dura pati, cursuque pedum praevertere ventos.
VIRG. *Aen.* lib. 7, v. 806.

PER ORBEM

(QUINDECIM DIERUM PRAECIPUA)

Me quasi iter per orbem facientem ad praecipua quae e superiore huius commentarii numero inter quindecim dies acciderunt, referenda, eos qui legent praemonere iuvat, pauca heic iucunda inventuros: terra enim, uti omnibus constat, patria nostra est et sepulcrum. Quid igitur? « Idem semper erit, quoniam semper fuit idem ». Serviamus tempori, atque magno erectoque animo simus.

♦

His exordii modo dictis, viam ingrediamur. Pedibus ne? **Aeris tempestas** ad cavendum inducit, monetque Venetensium civitatem furentis turbinis iram super expertam: fulmen templum prope Brillac ingressum, altaria diruisse, adstantium tres interfecisse, viginti tum igneo contactu, tum corruentibus lapidibus ad mortem plerosque vulneratos.

♦

[illegible] curribus vapore raptis nos committemus? Non [illegible], quod noluerimus, huiusmodi cursuum [illegible].

In [illegible], prope [illegible] urbem, atris nebulis diem totum obscurantibus, celerrima currus series ab urbe [illegible] profecta, alteri a Tournai obviam venienti occurrit. Terribilis inde conquassatio; currus plurimi fracti sunt, viatorum ad triginta occisi, quinquaginta et amplius vulnerati, ferreis rotarum tractibus [illegible], atque ita divulsi, ut reliquis [illegible] per dies [illegible] indutias ponere oportuerit.

Neque satis.

In Germania alia vaporitraha a Wurtembergensi regno profecta, cum prope Bruchal urbem feliciter perveniset, e tramitibus desiliit, magna quoque viatorum caede. Contra feliciter in Anglia, in itinere Glasgow versus, cum pariter duo curruum series inter sese occurrissent, fractis machinis primisque curribus, prospera sorte omnino vacuis, qui aderant homines, incolumes evaserunt.

♦

Ad maritima, quaeso, itinera descendamus. Memorandum in primis iter a germanica triremi *Bulgaria* feliciter expletum, quod tot tantisque tempestatibus obnoxium fuit, ut merito undique ab ephemeridum scriptoribus Ulixis 'Οδυσσείᾳ comparatum sit. Nox erat quae diem februarii secundam praecessit, cum extemplo, horrida furente procella, avulso gubernaculo, navis ventorum arbitrio est relicta. Fractis munimentis, fluctus navem inundarunt, cuncta diruentes. At virtus invictissimi Schmid ducis, neque metu neque dolore fracti, omnibus restitit, ut tandem nescia navis feliciter, ad Americae oras, Ponta Delgada portui feliciter appulerit. Berolini in legislatorum comitiis Torpitz, rerum navalium supremus curator, imperatoris nomine, erga nautam et classiarios invictae virtutis gratulationes amplissimas expressit.

Non idem contra alteri germanico navigio *Moravia* accidisse aestimandum est: telegrammate enim Neo-Eboraco misso innotuit, ipsum, ad Sabuli insulam, in duas partes divisum, nautis omnino carentem conspectum fuisse; atque inde deducendum classiariorum turmam omnino periisse.

♦

Ad terras igitur reditus, sed ad alias aerumnas recensendas; in primis **incendia**.

Terribile et late magnum infortunium, insularum incolis in Gallia contigisse novimus; alterum saccari, alterum farinae opificium voraci igne, quem frustra milites ex vigilum cohorte extinguere conati sunt, fuisse consumpta. Damnum ad decies centena millia libellarum aestimant, opifices centum et amplius opera et lucro omnino destitutos adnumerant.

Haec inter, sacrilegium infandum memoriae occurrit: noctu scelestus quidam basilicam Sanctissimo Iesu Cordi in summo Martyrum Monte Lutetiae dicatam adiit, et contignationibus, quae monumentum adhuc circum saepiunt, ignem inferre conatus est. Flammam vix excitatam ventus exstinxit, ideoque iterum rem aggrediebatur, cum a vigile monumenti custode sese conspectum animadvertens, illico vallum transiluit atque ex oculis aufugit.

♦

Quae vero per id temporis decursum frequentissima, **explosiones**.

Austriae in oppido Rovigno, dum auriga fistula illius generis quod *Drama* vocant tabacum haurit, extemplo fistula explodit: quare, ut per omnes tabaci tabernas huiusmodi fistulae tollerentur, magistratuum decreto extemplo cautum est.

In Helvetia, dum cunicularii opifices, qui cuniculum prope locum Eiger, ad ferreum iter per montes Jungfrau perficiendum, terebrarent, suffosionem igneo pulvere complebant; inclusa repente pulvis explosit eorumque sex interfecit, italos omnes, quos inter quemdam cognomine Andi, operariorum magistrum, in cuius collum baculum repertum est infixum, quo ad foramen explendum opifices utebantur.

Savonae, prope Ianuam urbem, clibanus ad chalybem ruptus, alterum ex opificibus necavit, decem et octo vulneravit.

Inter funera pro Galliarum reipublicae praeside celebrata, Tolonae in portu ex *Magenta* loricata navi singulis horis tormenti bellici strepitu defuncti memoria, uti assolet, salutabatur. Cum vero id hora post meridiem secunda fieret, accidit forte, ut classiarius quidam miles, Adulphus Crepain, munere nauta, imprudenti corporis motu, ictus explodentis viae sese transversum dedisset, oppositoque pectore, omnem ignitae pulveris flammam e ballista iactatam acceperit. Corruit statim miserandus iuvenis omnino pene adustus et sanguine undique madens, atque ad nosocomium nautarum a contubernalibus deductus est. Incassum tamen; nam paulo post, in osculo germani fratris, classis eiusdem tyronis, inter acerrimos cruciatus decessit.

Spedia Italiae ex urbe simile accepimus, Vincentium Viale inter classiarios decurionem, quum contubernalibus iaculandi exercitio vacantibus adsisteret, repente sclopedri ictu minus prudenter directo, occisum.

Quid denique de nitratae pulveris fabrica Lagoubran ad Tolonam? Immenso, prope dicam incredibili infortunio non Galliae modo, sed et orbis universi incolarum animi moti sunt.

♦

Hic vero plures merito inclamantes audio: « Desere, accipiter, desere iter ». Faciam libenter, Massiliae in Gallia sistens, obsequii ergo in Ranavalo, Madagascar insulae olim reginam, mox illuc appulsam, comitantibus amita, sorore, nepti, et interprete. Triginta annos nata magno vultus ac corporis decore vestiumque elegantia praestat, et, quod plurimum est, ad decies centena millia gemmarum pretium illi esse dicuntur. At ipsa minimi facit, cum prohibita fuerit Lutetiae Parisiorum incolere eaque ibi ostentare. Contra, in Algeriam migrare iussa est, ubi tamen rus publice ipsi paratur, quo annuo quatuor ac viginti millia libellarum stipendio reliquam ducet vitam. « Sic transit gloria mundi! »

VIATOR.

VARIA

An et hoc in praevisis, et praenunciatis?

Quae insignes moribus et sapientia viri, laboribus, tormentis, morte ipsa probati, fecerunt ad abluendam turpissimae idololatriae notam a Gallis, frustra tulerunt. Nuper Bouddhae cultus Lutetiae Parisiorum, templis, aris, addictis hominibus in honorem instauratis, fuit. Nunc Isis cultus, Eleusina mysteria redeunt, et Mithriaca, quae Iuliano Augusto moriente perierant, instaurantur. Sacerdotes et hierophantae aegyptii populo oblati sunt a Iulio Bois, habita concione de occultis. Hinc ad Isidis et Osiridis templa conatus.

« A veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur ». Haec olim scripsit Paulus apostolus. Quae nunc videmus, narravi.

⁕

Longaevitas, et longaevitatis vaticinium.

Schooling, belga doctor, cuius fides rei sit, arithmeticam regulam, qua vitae annos nobis et cuivis reliquos probe sciamus, bene proposuit. Huiusmodi est. Da numerum octogesimum sextum; huic detrahe numerum annorum cuique proprium; reliquum quod sit, et qualecumque sit, in aequas duas partes dividendum. Huius divisionis quotiens dabit annos, qui vitae adhuc supersint. Belle, mehercule!; at si, puta, vir, de cuius vita scrutatur, octogesimum sextum annum excesserit, quid subtractioni dividendum manebit?... Et tamen quamplures sunt, ipso doctore teste, qui nonagesimum, nonagesimum quintum, et saeculum superabunt. Nam doctor idem ponit quoad vitam esse neonatis momenta quinque contra unum mortis; 119 argumenta vitae contra unum mortis in quinquennibus; 512 in decennibus; 347 in quindecennibus; 207 in quadrilustribus; 156 in iis qui xxv^{m} vitae annum attigerint; 120 iis qui trigesimum; 97 iis qui xxxv^{m}; 78 si xl^{m}, etc.

Idem affirmat insuper, de datis mille hominibus sexagenariis, 599 processuros ad septuagesimum vitae annum; 120 ad octogesimum; 17 ad nonagesimum. Inter mille nonagenarios denique saeculum vix quatuor attingent.

Quod quidem lectoribus nostris ominamur ex animo.

P. d. V.

⁕

Ioci.

Piscator quidam pisces in lacu conservato capere tentabat. Etsi pisces identidem escam mordebant, ne unus quidem captus est. Tandem balivus, lacus custos, quum piscatorem vidisset, ira commotus: « Heus tu! », clamavit. « Cur hoc in lacu pisces capere audes? Scisne hanc aquam conservatam? » - « Minime pisces capio », respondit piscator. « Nonne vides me hac esca eos alere? »

D. MACRAE.

fortunisque, latis gradatim legibus, in dies magis divisis, privatorum patrimonia comminui, reipublicae bona ad communem utilitatem augeri necesse videbatur, ita ut, deficiente stimulo, tot agendarum causarum occasiones tollerentur, haud levi ferme civium commodo, sed nostrum omnium iurisprudentiae studentium fine pene sublato.

Et sane ex senioribus multos, vix doctores relatos, publica statim sollicitare munera, et quodvis ambire officium ad populi gerenda negotia videbam, ut statutis ex aerario stipendiis vitam traherent, quod ferme absonum omnino ab initis studiis consilium, nonnisi rerum statu coacti, amplexati fuerant.

Mox laureo serto, licet iam aetate arido, onustus (libet namque iterare: « datur omnibus »), variisque domesticis negotiis implicitus, haud saepe, fateor, cogitationibus primae iuventae animum adiicio: ecquid tamen? Si tantulum induciae sunt, iis statim abripior, ita ut mente non facile expellam, imo graviores fieri in dies magis persentiam.

Quid igitur? timeo mihi? Non id velim putes; me meaque omnia fac omnino praetermissa; at tot iunioribus, tot pueris timeo, qui, nescio quo fato pulsi, idem a nobis aegre vix perfectum iter candida iuventutis fide aggrediuntur.

Quid est, quaeso, iuvenes, in votis? Num scientiarum litterarumve culmen attingere? At, ex vobis, non iniuria dicam, quot esse reputem, qui tam diviti ingenio polleant, tantis naturae, civilis ordinis, fortunae donis, ut ad illum nobilissimum ferme humanae vitae finem quieto animo tendere queant? Plures profecto, experientiae credam, diplomata, laureas ceterave huiusmodi vix potiti, studia domesticis angustiis coacti linquent, multi ingenium tot difficultatibus, obstaculis, validioribus aemulis impar sentientes, iam in ipso curriculo se metam contingere posse diffident, ideoque vix studiis, quibus lege obstringimur, absolutis, certamen contento animo et quasi gladiatoria servitute vindicati deserent.

Itaque perpauci ad scientiam, plerique ad vitam comparandam studiis aluntur; ita ut quae maiores nostri sibi prope excusanda putaverant, illud enim optimi civis esse autumabant facere magis quam dicere, nunc immutata vice ad inane ostentandum scientiae simulacrum quaerantur. Nihil enim commodi sibi vel civitati afferent patronus nullis clientibus, medicus infirmis destitutus, machinarius vel architectus nullis operum susceptoribus.

Fallacis igitur spei, qua nos, haud laeta sane experientia, primi decepti sumus, minime iuvat in adolescentium animos incitamentum addere; imo plura tum ignorata tum parentum considerationi proponenda essent, nisi angusti nimium fines sermonem coarctarent; non enim ea res est, quae tam paucis absolvi queat: sint haec igitur modo dicta; ubi commodum erit, persequemur.

I. Antonelli.

Numquam omnino periculi fuga committendum est, ut imbelles timidique videamur, sed fugiendum illud etiam, ne offeramus nos periculis sine causa, quo esse nihil potest stultius... Qua re in tranquillo tempestatem adversam optari dementis est, subvenire autem tempestati, quavis ratione, sapientis est, eoque magis, si plus adipiscare, re explicata, boni quam, addubitata, mali.

(Cic. *De offic.* I, 23, 80).

Ille potens sui
Laetusque deget, cui licet in diem
Dixisse: Vixi.

(Hor. *Lyric.* III, 29).

LATINAE ADNOTATIUNCULAE

Consummare-consumere; consummatio–consumptio; consummator-consumptor.

Quamquam specie similia sunt haec verba, ex iisque unica Italorum vox *consumare* manavit, tamen diligenter distinguenda sunt ut quodammodo inter se opposita. *Consummare* enim idem est ac summam efficere, summam dare alicui rei; *consumere* contra est detrahendo sensim sine sensu ad nihilum redigere. Prior vox fere non ante Augusti aetatem in usum venit; altera iam apud vetustiores scriptores occurrit. *Consummare* duabus potissimum gaudet significationibus; aut enim valet ex pluribus partibus totum conficere; quod dicitur non solum de numeris sed etiam de aliis rebus, ut apud Livium (28, 17) L. Scipio, post receptam secundi Punici belli tempore Hispaniam, narratur iam Africam Carthaginemque et in suum decus nomenque velut *consummatam* (i. e. ad summam redactam, simul collectam) eius belli gloriam spectare. Alio sensu *consummare* est perficere, conficere aliquid, ad perfectionis fastigium evehere. Hoc sensu a Quintiliano (3, 9, 9) nulla ars dicitur consummari ibi unde ordiendum est; hoc sensu idem Quintilianus in illo pulcherrimo loco ubi de honestate cum loquendi facultate coniungenda loquitur (12, 1, 30), « iuventus », ait, « immo omnes aetates (neque enim rectae voluntati [illegible]) totis mentibus huc tendamus, in hanc elaboremus; [illegible] et consummatio contingat ». Dicitur idem de tempore vel de animo hominis; unde de quodam acerba morte praerepto ait Quintilianus (10, 1, 89): « [illegible] consummari mors immatura non passa est », h. e. mors haud permisit Serrano, ut ad perfectionis laudem perveniret. Item Senecae non improbanda sententia est: « [illegible] re consummatur animus, scientia bonorum ac malorum immutabili » (*Ep. ad Luc.* 88, 28). Hinc patet qua vi [illegible] scriptores, ut Plinius, Seneca, Quintilianus, de sapientia vel arte vel eloquentia *consummata* loquantur (v. exempla in lexicis), itemque de viris, oratoribus, [illegible] consummatis atque perfectis. Nec minus manifestum est quo sensu accipiendae sint voces *consummatio*, *consummator* post Augusti aetatem saepius usurpatae; nam *consummatio* pariter ac verbum quo derivatur dupliciter intelligetur, vel pro collectione plurium rerum vel pro absolutione et perfectione alicuius rei; consummator autem idem erit ac perfector, recteque Tertullianus (*Adv. Marc.* 4, 22) veteris Testamenti initiatori opponet novi consummatorem.

Haud multum opus est illustremus alterius vocum familiam quae a *consumendo* est; ut enim *consumere* est detrahendo ad [illegible] perducere, dicimusque latine non solum consumere fruges, pecuniam, et res quasdam flamma, incendio consumi, verum etiam plurimum studii, vel multum operae et laboris in aliqua re consumere, ita *consumptio* est vel destructio rei cuiusdam vel usus (*ad Her.* 4, 22: « haec non videmus reperiri posse sine elaboratione et *consumptione operae* », ubi alii legunt: *sumptione*); *consumptor* denique dicitur ignis, confector omnium (Cic. *Nat. D.* 2, 41), ut a Servio (*ad Aen.* 6, 395) terra omnium corporum *consumptrix* dicitur.

Nunc velim te, adolescens lector, mentem convertere ad significationes verbi italici quod est *consumare*; videbis plerumque eadem sententia usurpari qua latinum *consumere*; sed cum dicimus: *uomo consumato negli studi, nel commercio*, haec locutio a *consummando* est, quamquam vulgo non recte a *consumendo* ducitur, quasi iste dicatur in studiis, in mercatura vires suas amisisse, quod absurdum est. Item *consumare un reato* revocat in mentem Q. Curtii locum (6, 10, 14): « scelerati conscientia obstrepente condormire non possunt, agitant eos furiae non *consummato* modo sed etiam cogitato parricidio ». Patet igitur italicam vocem *consumare* utriusque latini verbi heredem quodammodo fuisse, et in unum veluti flumen duos ante diversos rivulos confluxisse.

Huic rei autem moneo ansam praebuisse iam argenteam et senescentem latinitatem. Nam Lucanus iam participium *consummatus -a -um* usurpaverat ut significaret rem ad finem perductam (1, 336: « Pontica regis praelia, barbarico vix *consummata* veneno », i. e. ad finem perducta, cum Mithridates se ipsum veneno sustulit). Post eum multi, praesertim christiani scriptores, *consummare* posuerunt pro eo quod esset finire, mortem obire; ut Hieronymus in *Is.* VI ad 16, 6: « *consummato* Antichristo et parente eius diabolo »; itemque *consummatio* saepe dicta est pro fine, exitu, ut in locutionibus: *consummatio* temporis, saeculi, *consummatio* ultima, quibus passim scriptores christiani utuntur.

F. R.

DE FRAGMENTIS FORMAE URBIS ROMAE

NUPERRIME IN LUCEM PRODITIS

Dum antiquitatum cultores Romani Fori effossiones, de quibus verba iam fecimus, magna animi exspectatione sequuntur, detectio prorsus inopina in alia Urbis regione hisce ipsis diebus evenit.

In eversione enim muri cuiusdam recentioris aetatis, prope aedes Farnesianas, Severi Augusti tempore, fragmenta quamplurima veteris formae Urbis marmore insculptae, quae ad instar lapidum ibi adhibita fuerant, in lucem prodierunt.

Monumentum hoc [illegible] magna ex parte [illegible] in Capitoli museo [illegible] iam inde ab [illegible].

Attamen nova fragmenta, quamvis parvi moduli fere omnia, magni momenti [illegible] haberi debent ad ea investiganda, quae ad [illegible] topographicam veteris Urbis [illegible].

Sed cum argumentum hoc [illegible] satis ampla dignum sit, nos, ne tantum [illegible], sermonem de eo differimus in proximum [illegible].

H. Marucchi.

DE VETERUM ABSTINENTIA

Christianis legibus per hos dies imperata ieiunia in memoriam reducunt veteris exempla sobrietatis, sive eorum qui puram religionem, sive qui cultum deorum inanem sectati sunt. Quae frugalitatis consuetudo si cum delicatis ac mollibus aetatis huius moribus comparetur, haud scio utrum plus admirationis habitura sit praeterita virtus, an praesens ignavia pudoris.

De veteri Ecclesiae disciplina non loquar, nec referam, quam parce, continenter, sobrie se gesserint strenui illi Christi sectatores, quamque severe per solidam quadragesimam ab omni cibi robustioris obsequio indulgentiaque discesserint. Insidebat enim eorum mentibus forma expressa virtutis, divina recens accepta doctrina.

Verum quid Iudaei, dura cervice homines, impigri illi quidem ac solertes, sed qui omnia fere visi sunt ad victum cultumque corporis retulisse? Nihilominus egregiam illis laudem continentiae deberi, vel hoc primum ostendit, quod, si qui in escam aut vinum essent effusi, eos mane pastos aut potos solerent dicere. Quod si a Sacris Litteris petas, quibus maxime uterentur sustentandis corporibus, panis et aqua multo saepius occurrent, quam cetera, adeo ut utrumque pro cuiusvis generis alimento ac potione usurpentur. Quare mirum non est quod singularis exempli foemina Ruth a viro divite Booz se splendide exceptam putaverit, seque ostenderit gratiae referendae studiosissimam propter invitationis id genus: « Si sitieris, vade ad sarcinulas et bibe aquas de quibus

At arbitratus non ideo magnae utilitatis non erit; adventitius quidem permanebit, ut opinor, quia rectores populorum sese reluctantes committere compromisso sinent. Saltem, acceptissimus, ut est nobis, videtur arbitratus, nulloque modo praeposterus; sed vult effici melior et aliquid incrementi capere, ipsa etiam doctrina.

Nam, quoties ad eam rationem recurritur, vere dici potest arbitratus acceptione animum pacis servandae non generari, sed manifestum modo fieri. Nam ubi consensus de compromisso concurrit, consilium accipiendae sententiae prius exstitit, ita ut fateri debeamus arbitratum bellis non impedimento esse, sed sub colore pacis conservandae [illegible] belli vitandi voluntatem efficere.

Attamen magni est existimandus; miram enim [illegible] ferociae populorum dexterae flectendae [illegible], imperatorumque superbiae sollerter [illegible]. Tunc, enim ut mora belli ineundi, [illegible] minus probabile efficitur; nempe concessione [illegible] videtur, ideoque facilius omnes [illegible] prorsusque laudabilis.

At quanto pretiosior [illegible] id est haec nostra ratio [illegible] usui accommodata quae non indiget [illegible] loci communis: « istud in theoria quidem [illegible], non fictione, [illegible] et in thesi et in hypothesi [illegible], tantum [illegible] populorum amicitiae, [illegible] confirmata simul ac philosophia [illegible] vindicata, ad omnia tempora et loca [illegible], quae, minime compromittendo, [illegible] seu transactione, seu amabili [illegible] vel aliter, sola suasione et devotione componit. Quapropter mediationem optimum iuris gentium remedium in populorum litibus [illegible], spemque fovemus fore ut in legem *iuris gentium* universalem tandem aliquando redigatur.

Monteluccius.

PHILOSOPHIA HORATIANA

Horatium [illegible] inter poetas maxime philosophum esse [illegible], qui vel selecta ex illius carminibus aut sermonibus legerit; idque non minus, quam ipsa numerorum poeticorum colorumque ratio, causae esse puto, cur omnibus fere cuiusque memoriae litteratis viris vehementer fuerit probatus. Nullus quippe poetarum, quod sciam, qui de vita sapienter atque beate instituenda praeceperit saepius; nullus, cuius sententiae, quas rationis stylique flores iure dixeris, tam in ore veniant eruditorum plurimorum. Quorum duos, exempli causa, libet afferre, ingenio valde moribusque diversos.

Bourdaloue primum, magnum apud Gallos divini verbi praeconem, qui in oratione de spernendis divitiis, humanae mentis imprudentiam verbis horatianis pluries redarguere non dubitavit; Voltaire deinde, qui ad amicum quemdam haec scribebat: « Te sententiis ex Horatio allatis trucidare velle videor... Optimus ille omnium concionator, placendi percupidus, iudicio commendatus, animique tranquillitatis imprimis doctor. Scit bene *quid te tibi reddat amicum* ».

Optimum ergo factu putavi, si propriam horatianae philosophiae notam effingerem, quantum saltem pro meo modulo assequi potui.

Poetae nostri philosophiam eiusmodi esse quam moralem dicunt, neminem latet. Nihil aut certe parum curavit magnas illas quaestiones ad cognitionem pertinentes, quae apud Academicos atque Peripateticos agitabantur. Non quod illas non didicerit (qui se alicubi suorum sermonum testatur se Athenis sub horum philosophorum disciplina fuisse), sed quia fortasse minus idoneas putarat quae versibus exprimerentur, aut potius huiusmodi, quae ab ingenio proprio studiisque abhorrerent.

Hoc unum ex diversis sectis tractandum sibi sumpsit, quid ad beate vivendum conduceret; in hoc unum sexcenties versandum totus incubuit. Et revera, eo recidere oportet quaecumque philosophi disputant. Quo enim spectat philosophia, nisi ut quid verum, quidve bonum ab homine cognoscatur? Hoc omnis felicitas continetur. Hinc Horatius (1):

Quid verum atque decens curo et rogo, et omnis in hoc sum.

Hinc omnis laboris philosophici principium; huc etiam meta. Quam quomodo attigerit Horatius videamus. Missum quidem facio quot in sententias quamque diversas de vita beata veteres abierint philosophi. Quas ad tres revocari videre est in praeclara disputatione, quam de finibus bonorum et malorum conscripsit Tullius.

Ut uno verbo dicam, Horatius harum opinionum nullam sectatus est, quod ipse palam profitetur (2): « Nullius addictus iurare in verba magistri »; sed omnes sectatus est, prout varie erat affectus: « Quo me », inquit, « cumque rapit tempestas, deferor hospes » (3).

Haec equidem est propria horatianae philosophiae nota, varium quiddam atque volubile, seu *ventosum*, ut eius verbis utar (4). Ventosum! aptissima vox, qua suam sapientiam insipientiae cuiusdam insimulare, seque in eorum numerum adscribere videtur, qui, teste Apostolo, « circumferuntur omni vento doctrinae ».

Et sane, Stoicum perfectum audis, virtutis verae custodem rigidumque satellitem, cum haec verba profert, quae summam seu quamdam doctrinae stoicae epitomen exhibent:

Quisnam igitur liber? sapiens, sibique imperiosus,
Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent,
Responsare cupidinibus, contemnere honores
Fortis, et in seipso totus teres atque rotundus,
Externi ne quid valeat per laeve morari;
In quem manca ruit semper fortuna... (5).

Sed haec Epicureum perfectum sapiunt:

...Namque Deos didici securum agere aevum;
Nec, si quid miri faciat natura, Deos id
Tristes ex alto coeli demittere tecto (6).

Scio equidem de Diis colendis nostrum poetam curavisse quandoque; sed plus eruditionis hac de re habuisse videtur, quam verae pietatis. Alliciebat eum id quod deterius in Epicureismo erat; et quae sublimi volatu candidas alas expanderat, mox musa deprimebatur, inque huiusmodi infrenata verba crebrius erumpebat: « Dum licet, in rebus iucundis vive beatus »; aut: « Flores amoenae ferre iube rosae »; vel: « Vive memor quam sis aevi brevis ».

Quonam certe pacto rectius sentire potuisset et altius ille qui « immortalia nunquam sperare » aut « spem longam resecare » iubebat; qui audentiori animo *Epistolae* XVI, lib. 1, his verbis finem imponebat « Mors ultima linea rerum est »; quem se « Epicuri de grege porcum » non pudebat appellare? Inde factum est, ut qui pulcherrima sapientiae praecepta saepius promulgarat, his nullo modo uteretur, nec retinenda curaret, ubi lautiorem mensam exstructam vidisset. « Tuta et parvula laudo », inquit, « cum res deficiunt », etc. (1).

Quod auream illam attinet mediocritatem, de qua multa praeclare passim dixit, si ea quis attente legerit, videbit non tam virtutis quam tranquillitatis atque otii cuiusdam desidiosi amorem redolere. Quod sane mediocris philosophiae est.

Quanquam dignus omnino qui legatur Horatius (huc enim nostra spectat opella), apud quem multum voluptatis capient qui litterarum sapientiaeque flosculis delectantur. Multa namque huc atque illuc sparsit, quae variis humanae naturae affectionibus mire accommodantur et quadrant. Quae ut colligere est iucundissimum, sic referre in hunc commentarium plus aequo longum. De Horatio peculiariter haec dicta velim, quae sanctus Basilius de libris Gentilium legendis habet: « Nos, si sapimus, ubi quantum nobis congruit, ac veritati affine est, ex his scriptis collegerimus, reliquum praetermittemus. Et quemadmodum in decerpendo roseti flore sentes devitamus; sic et in talibus sermonibus, quidquid utile est carpentes, noxium vitemus ».

L. Lemaitre.

(1) I *Epist.* I, v. 11.
(2) Ibid. v. 14.
(3) Ibid. v. 15.
(4) Ibid. VIII, v. 12: « Romae Tibur amem ventosus, Tibure Romam ».
(5) II *Sat.* VII, v. 83
(6) I *Sat.* V, 101

DE PUERIS IN CRASTINUM INSTITUENDIS

MEDITATIONES POSTUMAE

Summa aestate quum ipse torridus mensis a divo Iulio dictus ferveret, dumque, uti cecinit vates,

Exoriturque Canis latratque Canicula flammans,

ad proxime ineunda laureae pericula, civilis Romanorum iuris digesta, simulque hodiernos codices, aliquot abhinc annis, pervolvebam. Madebant nitidae chartae, manante ex fronte sudore; at ipse iuvenili cogitandi vi correptus, non semel quae mihi, quae civitati utilitas (teneas, candide lector, risum), me feliciter doctore renuntiato futura esset animo agitabam.

Multa namque ex scholasticis ipsis praelectionibus excitari in dies animadverteram, quae totius civilis societatis vivendi rationem paulatim immutare contenderent, ea relicta, iuxta quam nostri parentes, avito exemplo incitati, nobis sive literarum, sive philosophiae alteriusve disciplinae, sive iuris curriculum ineundum suaserant.

Leges enim et rigidas de rebus possidendis regulas, iure Quiritium primum constitutas, urgente quotidie magis operariorum, artificum, agricolarum egestate, eorumque exploratis iuribus, qui manuum labore vitae sibi necessaria comparant, temperari oportere, unum prudentium virorum consilium iamdiu esse noveram, atque ita paulatim flecti ut, ne dicam bonorum communitatem assequeremur, quod insanabile tribus anticyris aegri somnium apparet, sed ut multa, quae neglecta essent, cauta fierent, pauca quae timido gressu incoepta, viriliter perficerentur.

Hinc legislatorum crescere laborem, at patronorum actorumve omnium negotium minui in dies oportebat. Praesidiis enim bonorum relaxatis, opibus

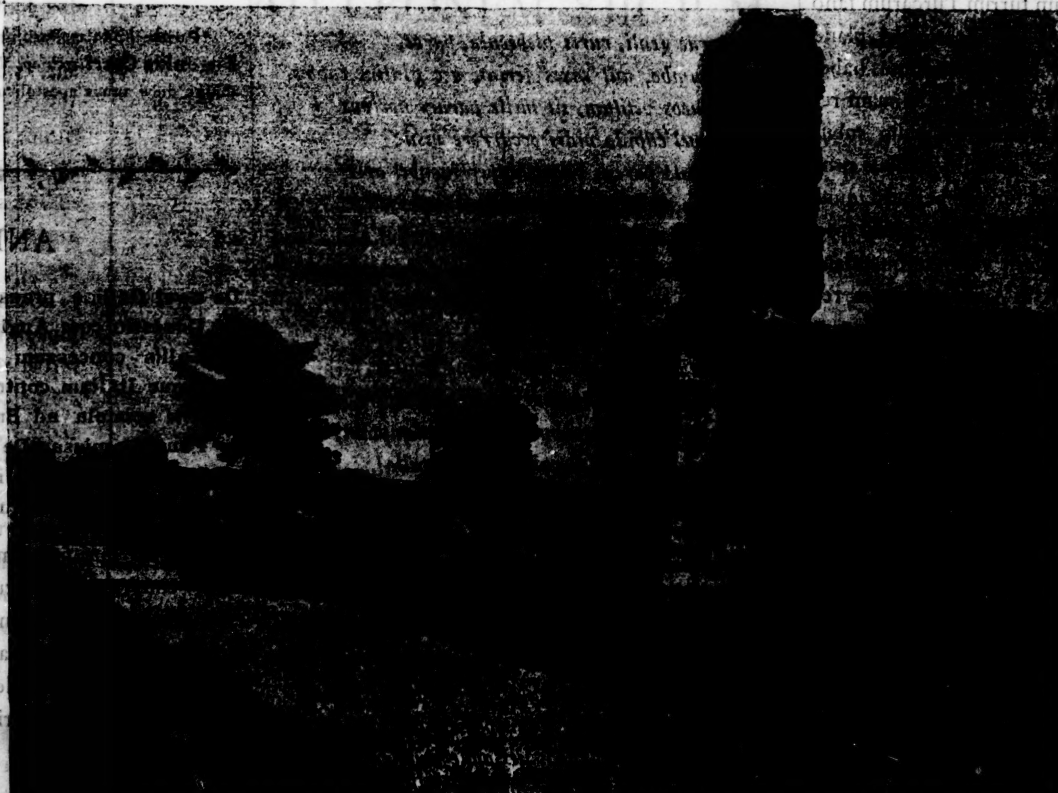
(1) I *Epist.* XV, 42. Cf. *Sat.* VII, lib. II, ubi, a v. 22, pluribus a servo ob inconstantiam se reprehendi fingit.

iuxta evaporationis gradus, divisissent, invenerunt, atque portionem 9,76 densitatem habentem non amplius ad aëris ebullitionis gradus liquefaciendam experti sunt, illamque ex nitrogenio et *argon* cum novo elemento *neon* - cui densitas 9,6 - constare. Spectrum in rubris citreis viridibusque lineis distinguitur. Dicunt autem et *elion* in aëre esse Friedländer et Kayser, qui *neonos* spectro studuere. In novissimis liquidi *argonos* residuis *krypton*, *metargon* et *xenon* inventa sunt. *Kryptonos* spectri lineae croceo viridique colore micantes apparent; *metargonos* hoxidi carbonis mire similes; *xenonos* colore *argonos* similes, positione vero dissimiles. *Polonium*, bismuti similitudinem habens, a domino et domina Curiè in *pitchblende* cum sulfure chimica affinitate coniunctum inventum est, sed nemo adhuc separatum habere potuit. Videtur et ei invisibiles Röntgen illius analogas emittendi radiationes virtus esse. Nasini, Andalini et Salvatori, chymices itali magistri, *coronium*, quod iam instrumentum ad spectra videnda in solis atmosphera demonstraverat, in sulfurariis ad Puteolos Vesevumque reperierunt. *Etherion* hydrogenio levius, ut est etiam *coronium*, Brush invenit. Huic elemento, nondum satis probato, centuplex quam in hydrogenio ducendi calorem virtus est. Forte in terrae et solis atmosphera et ubique per spatium adest.

De recentissimo planeta. Maximum omnium inventum elapso anno fuit planeta DQ 1898 (433), quem G. Witt turris speculatoriae « Urania » Berolini in urbe astronomus, et, Niceae ad Varum, Charlois, eadem die, idibus augusti, in photographica imagine impressum reperierunt. Planetae pondus et momentum maximum in orbita sua. E perpaucis notationibus ab augusti postridie idibus ad pridie kal. septembr. Berberich, clarus beroliniensis computator, quae *elliptica data* vocant, primus statuit. Ex iis infertur, cum maior semiaxis 1,461, perielium spatium 1,126 afeliumque 1,796 sint - dum Martis medium spatium 1,524 est, et afelium 1,666 - planetam illum cum Martis contextam orbitam currere, quia pars in afelio extra istius orbitam sita sit, quamvis medius motus primum inter planetas externos faciat. Per notationes suas et quas ei Cerullius ex Teramo communicavit, Millosevich Romae iteravit rationes, quae, comprobantes generatim, castigant tamen quas Berberich computaverat. Huic novo planetae tempus periodicum, secundum Millosevich, diebus 644,066 est; et cum afelium decimo sexto ante kalendas iulias elapsi anni fuisset, secundo nonas maias huius anni perielium erit. Fere decimo quarto kalendas februarias anni MDCCCXCIV perielio perigeo nodale erat; spatium a Terra *minimum minimorum*; splendor eius sextae aut septimae magnitudinis apparebat; idcirco aptissimus quem optime speculaeremur; alia satis apta oppositio erit idibus ianuarii MDCCCCXXIV. Tamen Millosevich ipse, notatione in actibus Italae Regalis academiae, vulgo *dei Lincei*, edita, assert elementa reddenda esse meliora, atque computandas quoque perturbationes quae fient Iove, Marte Terraque auctoribus; Terrae autem perturbationes quam Martis graviores sunt; quod minimum a Marte quam a Terra spatium omnino maius est.

De physicorum inventis. In physica nullum magni ponderis et momenti nuper inventum. Maxime X radiationibus et telegraphicis, sine metallicis conductoribus, transmissionibus naturalium disciplinarum cultores studuerunt. Practica illarum radiationum in chirurgicis operationibus accommodatio in dies latius progreditur, et medici qui in bello inter Hispaniam et Americae septentrionalis foederatas civitates exercitus sequebantur maxima cum utilitate eas adhibuerunt, easque ad proiecta in vulneratorum corpore requirenda, omnino necessaria censuere.

Spatium in quo Hertianae ondulationes propagantur dicitur longius extensum, et usque ad 500 km. Societas britannica, quae hunc ad longinquiores homines transmissionum electricum ordinem in sua proprietate habet, eo continue utitur ad communicandum cum transatlanticis navibus, quae prope britannica litora iter faciunt. Dicitur etiam Tesla americanus, inter electricitatis studiosos praeclarus, novi ordinis ad electricam vim procul sine metallico ullo conductore mittendam, proprietatis chartam sibi vindicasse. Hic novus ordo, pro conductoribus, superioribus aëris partibus nimium rarefactis, et ideo bene electricitatem ducentibus, utitur, cum notum

Via Appia.

sit virtutem ducendi cum rarefactione crescere. Tesla, affirmant, assecutum esse facile generare et tute adhibere tensiones centum millium et etiam decies centena millium illarum unitatum, quae *Volta*, a nomine perinsignis illius physici, nuncupatae sunt. Et idem multa magni ponderis et momenti detexit, quae suum ordinem in usum adducunt. — Inter haec omnia physicarum inventa, primus locus est illi ordini a Linde excogitato ad aërem liquefaciendum. Iam *lord* Kelvin et Joulle animadverterant aër refrigescere cum per vas perflabile pristino maius in volumen se expandat, quod *gas perfectum*, uti aiunt, non sit. Discrimen autem inter caloris gradus, quos aër prope externam et internam parietem vasis habet, discrimini pressionum proportionale est. Linde, huius memor observationis, aërem iam primo suo voluminis augmento refrigeratum, per tubum transire cogit, positum circa alium adducentem aërem compressum ad locum expansionis, ut hic aër ad hunc locum iam refrigeratum perveniat, et ibi magis magisque refrigescat. Hac continua refrigeratione aëris calor centum et quadraginta gradus sub illo glaciei fundentis descendit, et aër, qui tali gradu liquefit, in vasibus, ubi vacuum factum fuit, colligitur. Iam apparatus qui, secundum ordinem quem nuper diximus, 50 l. liquidi aëris in una hora cogit, pro officina chymica apud urbem Aquensem constructus est. Machinae qua aër comprimitur centum et viginti *equorum mechanicorum* vis est. Cum huic aëri liquido gradatim evaporandi facultas sit, quod primum ad vaporis statum redit est nitrogenium; quapropter quod superest magis magisque oxigeni maiorem quantitatem continet. Hic liquor multum oxigeni complectens ad perplures usus adhiberi potest, ipseque Linde, cum carbonis pulvere mixti, eius usum ad explosiones producendas suadet.

L. M.

VIA APPIA

A porta moenium Servianorum Capena, quae quingentorum fere passuum spatio ab ea aberat, cui aevo medio S. Sebastiani nomen inditum, via Appia incipiebat, de qua Statius (*Silv.* II, 2).

Appia longarum teritur regina viarum.

Appius Claudius caecus, sumptu publico ingentique impensa, anno CCCCXLII ab Urbe condita, Capuam usque viam aperuit munivitque magnis lapidibus, quam C. Iulius Caesar Brundusium usque perducendam curavit.

Exstabant in utroque latere crepidines ad peditum commoditatem, uti videre est etiam in viis pompeianis, erectique lapides milliarii.

Eam constat per Bovillas, Ariciam, sub Lanuvio ac paludes circa Pometiam Anxur recto tramite attigisse, atque inde, per Fundos et Capuam, Tarentum ac Brundusium; ad quarum urbium portus ex Asia, Africa insulisque Interni maris appulsis navibus, per reginam viarum Romam totius orbis advenae confluebant. Via igitur Appia omnes qui Romam peterent iter habuere, sive victores, sive victi, sive Romani, sive barbari, ac denique rabidi illi romani nominis hostes, qui urbem omnium principem diriperent. Paulus apostolus, cum ad Caesarem appellasset, Puteolis et ipse per eandem viam Romam vinctus profectus est, cui ad Appii Forum ac tres Tabernas occurrerunt Christiani.

Ex vetustioribus viis sane nullam reperies, quae tot tantisque factis memoria dignis ac monumentis celebretur.

Nam, praeter pagos innumeros, villas, stationesque seu mansiones quamplurimas iuxta eam, hinc atque hinc admirari passim licebat magnificentissima monumenta, materie, ornatu, arte signisque celeberrima, quibus inlata clarissimorum virorum corpora condebantur.

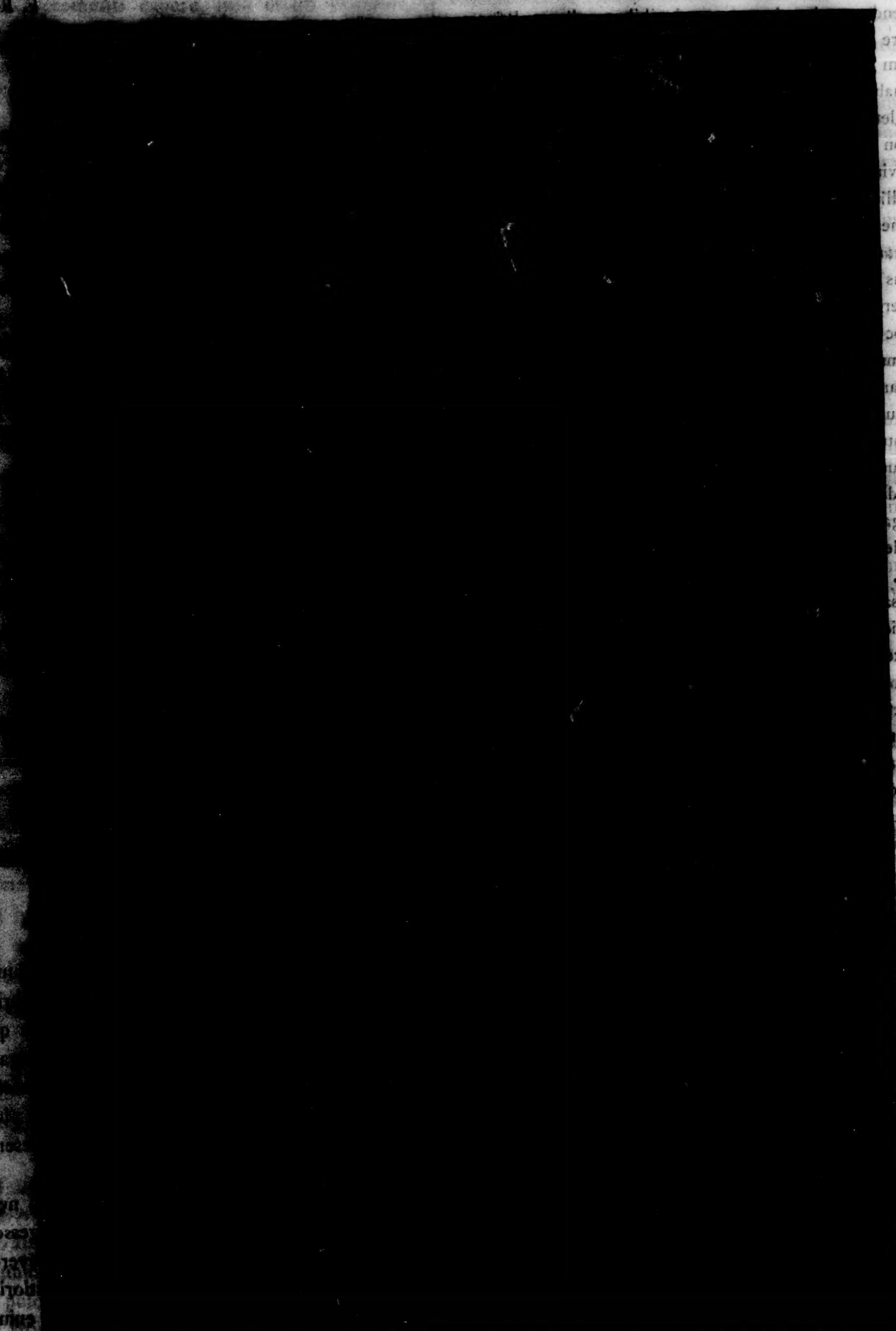
In ipso viae ingressu ad arcum Drusi eminebat Scipionum sepulcrum, quod etiam a Tullio memoratur: « An tu, egressus porta Capena, cum Scipionum, Metellorum sepulcra vides, miseros putas illos? » Ex monumentis quampluribus ea exstitisse constat, quae Caesarum, Caeciliorum, Metellorum, Aureliorum, Calatinorum, Lelliorum, Apuleiorum magnos cineres servabant. Quae pulcherrima monumenta modo omnia eversa aut dissipata invenies, si perpauca excipias una cum sepulcro, omnium maximo, *Caeciliae Q. Cretici filiae Metellae Crassi*.

Ea igitur via nil magnificentius aut pulcrius, nil religiosius unquam poterat excogitari, cum iuxta Digestum veteresque mores « religiosum locum unusquisque sua voluntate facit, dum mortuum infert in locum suum ».

At loca sanctiora eadem via tegit, quae tenet martyrum christianorum veneranda sepulcra, in parietibus inextricabilium viarum subfossa, ubi sublimes animae, quas sibi coelum rapuerat, mortales exuvias in spe resurrectionis reliquere.

I. Cascioli.

[illegible] Quando hora vescendi fuerit, veni huc et comede panem » (1). Nec rege indigna visa [illegible] quae Davidi fugam capessenti obtulere humanissimo officio et Abigail, et Siba et Berzellaius; panes, uvae passae, hordeum, farina, fabae, lentes et frixi ciceres. Iam piscis usus ad extrema usque tempora nullus apparet, quemadmodum nec foecula nec alia nec exquisitiora gulae irritamenta. Valde stomacho convenire; huic aliena esse complura, ut salsa, ut iurulenta, ut pinguia; ad facilem cibi concoctionem materiae genus non minus quam modum pertinere. Ecquis autem dubitet quin, qui cibis appetendis nimis efferantur, ii neque in reliquis sibi facile temperent, eoque acriores admoveantur faces libidinis, quo quis palato largius ventrique pareat? Atque haec more suo persequitur Tertullianus 2 *in Marc.* cap. 18.

Guido Renius pinxit.

erat lauta gustatio lac et mel, quorum alterum suadetur in libro *Proverbiorum* his verbis: « Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos et in necessaria domus tuae » (2).

Tenui victu contentis haud ita arduum fuit, opinor, Moysis leges de abstinentia servare, non ad arbitrium latas, sed quae secundae valetudini praesidio essent moribusque tutandis aptissimae, quod inter alios Clemens Alexandrinus docet (3). Omnibus autem communia haec et probata sunt, nihil magis adiuvare hominem labori deditum, quam tempestivam abstinentiam; non omnia quae boni succi sint protinus

Haec autem consuetudo cavendi a quibusdam causa religionis non ita Iudaeorum propria fuit, ut cum finitimis gentibus nihil commune haberet. Nam Syri atque Aegyptii ab edendis piscibus abstinebant; fortasse etiam Graeci: siquidem apud Homerum indicium nullum est; credo, quod pleniore cibo indigerent heroicae aetatis viri fortissimi. Aegyptiis Thebanis aries erat in vetitis; ab invectis aliunde cibis aut potionibus abhorrebant sacerdotes, quorum a mensis non modo pisces arcebantur, sed et rapaces aves et ferae separatis ungulis aut teretibus plantis. Multi etiam inter eos, quum lustralibus sese aquis expiarent, ovorum, olerum, leguminum usum sibi interdicebant. Aegyptiis denique universis nefas vesci fabis, maximeque suibus, quorum custodiam Socrates, ut est in *Republica* Platonis, in numero habebat rerum inutilium, quas immoderatior luxus intulisset: quippe nonnisi epulis usui esse possent. Ceterum quinam fama sobrietatis clariores quam Socratici, quorum parens aiebat alios homines vivere ut ederent, se ideo edere ut viveret: princeps vero eius auditorum Plato, in praeclara illa epistola ad Dionis propinquos, affirmabat desperare se de Siculorum moribus emendandis, quod bis in die saturi fierent?

Multa de Romanis afferri possent, nisi supervacaneum ac pene puerile videretur aut L. Q. Cincinnatum memorare, aut Fabricium, aut Catonem. Ne multus in re vulgatissima sim, nonne satis ipsa loquuntur persaepe nomina? Nam, unde et Fabii dicti sint et Pisones et Lentuli et Cicerones facili negotio intelligi potest.

Iam nos, qui christiano gloriamur nomine, retinendis Ecclesiae legibus de abstinentia mitissimis habebimur impares? An ex Epicuri grege profecti magis videamur, quam ex Eius disciplina sanctissima, qui quum ceteris cupiditatibus, tum gulae bellum indixit acerrimum? At eo usque socordes enervesque si quierunt, hos arguet ipse Epicurus cogetque erubescere prolatis in epistola ad Menoeceum sententiis, quae a Diogene Laertio referuntur: « Simplicibus et non magnifice paratis cibis assuescere et salubritatis est et hominem ad vitae usus necessarios impigrum reddit. .. Non convivia et commessationes, non eorum usus quae affert pretiosior mensa suavem gignit vitam, verum ratio sobria causasque perscrutans cur quaeque vel eligenda vel fugienda sint ».

P. Angelini.

(1) *Ruth*, II, 9, 14.
(2) Cap. XXVII, 27.
(3) 2 *Pedag.* 1.

B. VIRGO AB ANGELO SALUTATA

Guido Renius, eximius sui temporis artifex, quum effigiem Michaelis archangeli pingeret, quae in praesentiarum servatur in aede Franciscalium capulatorum ad forum Barberinianum, fertur diu domi permansisse ac nemini se visendum praebuisse.

Cum autem omnes admirati essent divinam prope formam archangeli, uno ore dixisse, pictorem eo temporis in coelum evolasse, ut postea in terris eam imaginem ad veritatem exprimeret.

Hoc idem ducimus affirmandum de picta ab eo tabula, B. Virginem ab angelo salutatam referente, quae modo Romae in palatio Quirinali adservatur.

Renius enim ita affabre Dei Parentem atque Gabrielem archangelum expressit, ut prope credi possit divinas ipsas formas eius oculis oblatas fuisse.

I. C.

SAPIENTUM INVENTA

Commentarii nostri moderatoribus, ut physicae ceterisque naturae disciplinis, tot inter eximios doctrina viros, partes tribuam suadentibus, libenter animum induxi, ea tamen praecipua spe excitatus, ut aliquid pro mea parte conferre possim ad illud explendum, quod in primo numero, veluti alterum e commentarii finibus memoratum scio, nempe de latino sermone pro omnium disciplinarum bonarumque artium utilitate adhibendo atque instaurando. Itaque, ut rem quodammodo aggrediar, recentiora quaedam inventa recensere ante omnia utile duxi.

De novis elementis. *Argon* et *elion*, quorum alterum an. MDCCCXCIV a Rayleigh et Ramsay cum aëris nitrogenio commixtum, alterum a Ramsay an. MDCCCXCV recognitum fuit, septem nova elementa sunt elapso anno secuta: *krypton*, *neon*, *metargon*, *xenon*, *coronium*, *polonium* atque *etherion*. Horum quatuor, quae prima adnumeravimus, Ramsay Trevesque, cum l. 18 liquidi *argonos* in partes,

His litteris acceptis valde assensus est episcopus Sancti Pauli de Minesota, qui per epistolam VIII kal. febr., in *Osservatore Romano* diario editam, suo et ceterorum Americae episcoporum nomine perfectam Summi Pontificis consiliis adhaesionem pollicetur.

*

Interim commotus pene totus terrarum orbis inopino nuntio inclinatae Summi Pontificis in deterius valetudinis. Tumor enim, quem triginta iam annos innoxium gerebat in latere, repente inflammari atque excitare dolorem coepit. Medici arcessiti exstirpandum decreverunt. Anxii interim omnium animi, de Pontifice sciscitari, preces ubique institui. Kalendae martiae ad abscissionem constitutae. Pontifex mira constantia sustinuit vulnus et, citra omnium exspectationem, quinque dierum spatio perfecte convaluit.

Incredibilis tunc gratulatio; mirari omnes quod tale infirmitatis genus ab venerando sene nonagesimum aetatis suae annum agente potuerit superari. Infinitus epistolarum numerus et telegrammata testantur quanto amore et quibus honoribus Leonem XIII nedum catholici sed dissidentes et ethnici ipsi prosequantur.

Commentarius noster dum, uti par est, Pontifici Maximo recuperatam valetudinem toto animo gratulatur, laetissime accepit atque edit epigraphem, quam in eam rem ad nos misit R. P. D. Carolus Nocella Sacrae Congregationis Consistorialis a secretis, qui non minus antiquo in Pontificem studio atque observantia quam latinae linguae peritia singulari excellit.

EUCALYPTUS.

COETUS LEGIBUS FERENDIS

QUI UBIQUE GENTIUM CONGREGANTUR

In **Italia** nonnullae rogationes, a reipublicae moderatoribus, civili concordiae atque paci tuendae legislatoribus popularis coetus propositae sunt. Post diuturnam per aliquot sessiones productam disceptationem, tandem die mensis quarta, cum supremi regis administri de fiducia, quam sibi populi oratores tribuerent, periculum facere declarassent, propitiis omnino suffragiis obtinuerunt, ut iterum examinentur.

In **Anglia** coetus oratorum municipum binas rogationes de imminuendis impensis ad copias terra marique comparandas, alteram a *sir* Morley, alteram a *sir* Labouchère propositam, reiecerunt.

In **Germania** poenae a iudicibus civitatis Dresda in *socialistas* constitutae cum graves nimis viderentur, de illis in comitiis frustra rogatum est; recte enim Gossler, supremus militiae magister, legislatores haud posse de iudicum sententiis noscere asseruit.

Expensae nonnullae tum ad futuram artium recognitionem Lutetiae Parisiorum habendam, tum ad expeditionem, quae ad Antarticum polum descendet comparandam, tum ad monumentum Strasburgi Goethe poetae constituendum, adprobatae sunt.

In supremo **Americani septemtrionalis foederis conventu** multa acriter in reipublicae administros dicta sunt, quod bellicas expensas ad 725 decies centena millia augeri propositum sit. Frustra tamen; omnia enim plene rata habita sunt.

Creta in insula, coram popularium comitio, rogatio lata est de tollendis capitulationibus ceterisque privilegiis, quibus antea advenis cautum erat.

In **Iaponia** Yamagata magister militum legem felici exitu tulit de tributo in fundorum possessores statuendo.

In **contione Gallica** post nuper exaudita novi reipublicae praesidis assueta oratione, lex tum a comitiis, tum a senatu lata est, de publicis criminum inquisitionibus, dum necessitas postulaverit, iterum ad examen revocandis, coram omni supremi tribunalis coetu insimul coacto.

Pariter feliciter approbata est ab utroque legibus ferendis comitio summa rationum a supremo agrorum cultus et commerciorum curatore in annum proposita.

AD LEONEM XIII. P. M.

DIE VIII. MARTII A. M DCCC IC.

SALVE PATER SANCTISSIME
TE SOSPITE
TE GRAVI LABORE PERFVNCTO FELICITER
PAR EST CVM OMNIBVS FIDEI NOSTRAE CONSORTIBVS
TIBI PVBLICE GRATVLARI
ET DEO SOSPITATORI LAVDES GRATIASQVE TRIBVERE
QVOD IN INCOLVMITATE TVA
VIS ET PRAESIDIVM DIVINAE CLEMENTIAE
TESTIMONIVM DIVINAE VIRTVTIS TVENTIS ECCLESIAM
ADMIRABILITER FVLGET
ATQVE TRANQVILLITAS ET GLORIA CATHOLICI NOMINIS CONTINETVR
HAEC DEI SOSPITATORIS BENIGNITAS
AD VOTVM ET SOLATIVM FILIORVM
FIRMA ET STABILIS DIVTISSIME MANEAT
EX QVA DATVR FAVSTA OMINA ET AVSPICIA
NOVO APPETENTE SAECVLO PRAECIPERE
FORE SCILICET VT DEPVLSA MALORVM TEMPORVM LVE
PRAVIS SEMINIBVS EVVLSIS
SECVNDVS ET SERENVS TEMPORVM CVRSVS
IN SOCIETATE HVMANA INITIVM CAPIAT
ATQVE AEGRA ET COLLAPSA IN PROSPERA ET LAETA
RECVPERATA ET RESTITVTA PATRIAE SALVTE
MVTENTVR

CAROLUS NOCELLA.

In **Iberia** ob exortas contra reginae administros plurimas oppositiones, praesertim quoad culpas exacti nuper infausti cum America belli, et quoad Philippinas insulas Americae tradendas, omnes in reginae manibus munus abdicarunt. Silvela illustri viro, ex conservatorum, uti aiunt, parte, cura novos delegendi reipublicae curatores commissa est.

In **Belgica** a populi oratoribus, perpensa rationum summa ad administrationem exterarum rerum proposita, Schollaërt, domesticarum rerum summus curator, aperte fassus est, se procuratoribus, quos municipes ex viris rerum evertendarum cupidis selegissent, numquam munus confirmaturum.

Post haec, de rogationibus quoad contractus, quibus opera locatur, in operariorum tutelam propositis, examen initum est.

In Curia autem rogatio ad divortii iudiciales ritus contrahendos reiecta est, dum alia contra adprobatur, ut processuum secreta confectio abrogetur proposita.

In comitio legislatorum **Hungariae** novus supremi consilii praeses Kolaman Szell dignitate ac meritis obtinuit, ut ab omnibus licet ex oppositis studiis ac partibus viris comiter acciperetur. Hinc partium induciae concordi animo initae, nuper relato praeside publice spondente, se ad Hungarici populi unitatem perficiendam indefesse adlaboraturum, et quoad exterorum commercia a triplici quod vocant foedere nunquam discessurum.

SCRIBA.

FRUSTULA

De Quadragesimae tempore.

Ut digni possimus divinis interesse Paschatis mysteriis, Divo Leone I Pontifice docente, institutum accepimus quadragesimale ieiunium, quod primis Ecclesiae saeculis Christifideles ita peragebant, ut nonnisi post solis occasum atque herbis tantum et panibus vescerentur, cum omnibus sive terrestrium sive aquaticorum animantium carnibus esset abstinendum. At VI a Christo saeculo pisces comedere primo licuit; postea vero, per saeculi X decursum, Angliae incolis et Galliarum Italiaeque lacticiniorum usus indultus fuit, praemium interdum piis elargitionibus vel eleemosynis, quae tunc temporis potissime ad classes sive comparandas sive retinendas adhibebantur, ut Saraceni piratae et Berberi et Mauri ab incursionibus arcerentur. Interdum etiam easdem eleemosynas conlatas ad templa, sacella et similia exstruenda novimus. Celeberrimum sane illud est, turrim campanariam Rothomagensi in urbe Galliae piis fidelium oblationibus fuisse excitatam, quas quidem oblationes elargiti sunt cives, ut cibi butyri vescendi sibi venia concederetur, quam archiepiscopus a Summo Pontifice impetraverat; ideoque turris illa assiduo deinde ad nostra usque tempora *Turris butyri* appellata.

Prima Quadragesimae dies, quam Patres *caput ieiunii* vocant, praecipua semper abstinentia est celebrata. Hac eadem die peccatoribus publicae erat poenitentiae initium: episcopus ipse ac presbyteri, post fervidum ad afflictationes hortatum, templo egrediebantur clero simul ac populo responsorium iterante: « In sudore vultus tui comedes panem, quia pulvis es et in pulverem reverteris »; quae verba postrema notum est sacerdotem adhuc dicere, cum hac die, iuxta veterem Hebraeorum morem, fidelium capita spargit cinere. Sunt etiam Quadragesimae tempore multae eaeque variae populi consuetudines, quarum unam exempli instar mihi hic proponere lubet. In Italia passim vetulae simulacrum quoddam ex scrutis frustisque fingi solet, septem munitae pedibus, quibus septem Quadragesimae hebdomadae significantur: unaquaque autem exacta hebdomada, alter ex pedibus obtruncatur; ad ultimum vero, Resurrectionis die, mutilus omnino truncus igni traditur.

De calceamentis.

Iamque nemo me, qui in superiore commentarii huius numero de hominum ritu quoad vestes dixi, hodie ad calceamenta descendere mirabitur, de quibus nonnulla utilitatis causa memorari opportunum censui.

Cuique vero satis exploratum est, Quirites maiores nostros nonnisi sandalia quaedam nonnullis

NAPOLEON EX OPINIONE VULGI

Singulares quosdam viros mirifica quaedam, graece ἔπος, plerumque in vitae curriculo comitantur, ac post mortem etiam persequuntur, quae ex vulgo praesertim profecta comperimus, cum ipsum permagna ac fabulosa fingere animo, summopere delectetur.

Ex mirificis vulgi traditionibus notandam putamus quam de Napoleone Bonaparte abunde describit Minas Tichéraz, in gallica ephemeride, cui titulus *Revue des Revues*. Napoleonicam fabulam ex ore veteris armenii mercatoris Constantinopoli degentis gallicus scriptor hausisse declarat; relata igitur referamus.

« Panaporte (*Bonaparte*) in Gallia ortus », narrat armenius, « Aegyptum bello subegit, quo deinceps Arabes iterum potiti sunt tali gallorum militum clade, ut mortuorum acervus altissimam turrim Turcarum fano adiunctam, quae *minareti* nomine indicari solet, plane aequaret. Attamen Panaporte heros fortissimus habetur, qui universum fere terrarum orbem in suam reduxerit ditionem. Quum in Moscoviam bello subiiciendam una cum septingentis militum milibus profectus esset, Sarmatarum duces, terrore perculsi, quid consilii caperent ancipites haerebant, ita ut Caesar ipse (*Czar*) illico e Siberia revocaverit veterem quendam Russorum militum iam ducem, in Armenia natum, rei militaris apprime callidum, qui ea de causa damnatus fuerat propter immoderatum libertatis amorem. Huius consilio, Petropolis et ceterae Moscoviae urbes incendio deletae sunt, ut hostes fame ac caeli inclementia perirent, ipsi incolae in intimas imperii plagas se receperunt. Callide admiratus stratagemata, suis ducibus Napoleon — Russos — inquit — tali consilio impares facio; aliquem ex veteribus Armeniis id molitum esse potius reor. — Gallorum imperator ceterum ulterius in Moscoviam progrediens, ne in unum quidem militem offendit; cuncta enim solitudine ac squalore obsita tabescebant. Rigida vero ineunte hieme, Napoleon quotidie vesperi gravem induebat lacernam, stellas magna animi contentione inspecturus tota nocte, ut iter temporis deprehenderet; idque effecit, ut ipsius oculorum acies tandem perstringeretur. Quadam die quum ex astrorum contemplatione perspexisset brevi futurum esse ut ningeret, ante vesperam se gravi induit penula: et re quidem vera tali copia nix obruit agros, ut commeatibus Gallos intercluderet, quibus, ut famem expellerent, vesci equis omnino opus fuerit. Quin imo non pauci milites, ne nive rigerent, in equorum ventrem evisceratum sese contrahere cogebantur; adeo ut tum fame tum frigore plerisque Gallorum copiis peremptis, reliquas vetus armenius imperator suis circumdederit militibus, nulloque negotio ipsum gallicum heroa, maximum regam terrarum orbis sub suam potestatem redegerit. Tanti beneficii gratia Caesar siberiani exilii poena absolutum honoribus cumulavit callidum armenium ducem, cui tamen gratius fuit in Siberiam iterum proficisci, ut pristino regis mandato obtemperaret. A Sarmatarum interim rege candenti ferro obcaecatus atque in carcerem coniectus, duobus militibus custodiendus Gallorum rex traditur; qui quum admodum acri ingenio atque audaci esset animo, vaferrimum iniit consilium, se ex eorum manibus eripiendi. Qua de re custodibus accersitis — Sentio — inquit — me in eo esse, ut brevi e vivis excedam; vos igitur vehementer adprecor, ut me quamprimum christianus adeat sacerdos, qui mihi culpis absolvendo bene dicat. — Paulo post sacerdos, Russorum vocabulo *Pope* dictus, illustrem in vinculis detentum alloquitur, qui quum laqueo *Pope* peremisset, eiusque se induisset veste, milites deceptos et carcerem relinquens, in Angliam, etsi caecus, se contulit, ubi tandem extremum edidit spiritum. Testamento Moscoviae hostes monuit ne Sarmatico mari eam aggrederentur, cum iis oris perarduus sit accessus, verum Ponto Euxino; huic praecepto obtemperatum est bello in peninsula Scythiae confecto, quae vulgo dicitur *Crimea* ».

Hactenus armenius mercator, cuius narrationem illi Horatianae tabulae esse arbitramur

Persimilem, cuius velut aegri somnia vanae
Fingentur species (1).

HERSILUS.

AVICULIS PARCE

Aligerae genti, ruris plebecula, parce,
Nec plumbo, aut saxis ferias, nec glutine captes.
Sit laqueos vetitum, sit mille parare nocivas
Artes, vel cupido nidis occurrere visu;
Ne turbata parens vacuis super incubet ovis
Immitive manu prostratas lugeat aedes;
Nidorum, ruris plebecula, parce popello!...
Hic, nondum exorti, vitae iam limina pulsant,
Ut vos, o pueri, qui noscent gaudia pulli.
Ut vos, o pueri! Socios quia vos facit aetas,
Crescite certatim divo sub lumine fratres,
Laus optata domi, merces dulcissima matri.
Matres quo fletu prolem sectantur ademptam,
O pueri!... nidis, plebecula, parce popello!...
Apriles rident (laetantur rura) kalendae;
Non est herba virens quae non idylia cantet.
Congerit in stabuli ligno vernalis hirundo,
Dum, mutae densas ripae versata per alnos,
Quid sit amare probans, interdum quid sit amari,
Dilectos foetus servat Philomela sub alis,
Ne pereant. Nidi, plebecula, parce popello!...
Pactum nuper agens venit passerculus ad me,
In testa casulam condens iuxtaque fenestram;
Quot iuvi micis sat longo mense pusillos!
Ast alio hos rapuit libertas cura iuventae!
Non oblita redi, et loca, me et dediscere noli:
Hic tibi semper adest hospes, defensor, amicus,
Voce pia clamans: « Plebecula, parce popello!... ».

E. DE VAISSIÈRE

VITA FUNCTI VIRI CLARIORES

Aemilius Welti, Helveticae reipublicae olim praeses, de cuius obitu in superiore numero mentionem fecimus, Zursach, in Argoviae finibus, anno MDCCCXXV ortus, vix secundum supra vigesimum aetatis annum attigerat, cum primum natali in oppido patrocinium gerere instituit, quoadusque anno MDCCCLVI patrio tribunali praefuit, post quae primum iustitiae administrandae, deinde studiis curandis summus rector est renuntiatus. Ab anno MDCCCLX consilium rerumpublicarum per sexennium moderatus, primum generalem foederatarum civitatum conventum ingreditur, deinde supremi Consilii particeps fit. Denique ad supremum reipublicae magistratum anno MDCCCLXIX primum vocatus, sexies in posterum idem munus gessit. Vir prudentia, consilio, fortitudine, omnique civili sapientia exornatus, de republica pluribus in adiunctis optime meruit, eiusque praesertim habilitati tribuendum est subterraneum iter per S. Gothardi alpes patefactum: ipseque pariter, Madritum profectus, de rebus ad Iberiam commercio commutandis foedus felicissime inivit. At postea, domesticis oppressus moeroribus, in privatam vitam secessit, ubi quietus tandem mortalem cursum absumpsit.

Magister militum ille **De Rochebouet**, qui Mac-Mahon Galliarum rempublicam gubernanti adstiterat, cum iam ad octogesimum sextum aetatis annum pervenisset, summa senectute decessit.

Hunc vir alius quidem annorum plenus in tumulum secutus est, **Carolus Nuitter**, musices celeberrimus cultor et tabularii notissimi Parisiensis theatri, quod *Opéra* vocant, iamdiu moderator.

Ioh. Rechberg comes, olim Austriaci imperatoris pro negotiis inter gentes agendis minister, die XXI exacti mensis februarii Vindobonae obiit.

Bombay, celeberrima Orientalis Indiae ex urbe *Emirum*, uti aiunt, Asiaticae provinciae, quam Afganistan appellant, decessisse fama insonat.

Ferdinandus Xau, Gallicae ephemeridis, cui titulus *Journal*, Lutetiae Parisiorum edi solitae, auctor atque curator, in oppido Grasse septimo super quadragesimo aetatis anno mortuus est diabaetis morbo consumptus.

Pariter Lutetiae Parisiorum pertrevi morbo periit R. P. D. **Eugenius Clari** archiep. Viterbiensis, in Gallica republica iam abhinc duos annos apostolicus nuntius.

C.

(1) *Art. Poet.* v. 7 seq.

ANNALES

De novi Galliae praesidis exordiente oratione - Quaestio cum Anglis propter Mascate portum Gallis concessum - Inter Sinense imperium atque Italiam controversia - De *Americanismi* epistola ad Baltimorensem episcopum a Pontifice missa - De infirmitate eiusdem Summi Pontificis eiusque restituta valetudine - Epigraphe de hoc argumento.

Oratio qua primum Galliae praeses reipublicae congressum allocutus est, generatim bene accepta fuit; praesens enim regimen se tutaturum promisit legumque observantiam contente curaturum. Equidem nemo non videt quanta illi prudentia opus sit, quum tot domi forisque quotidianae fere quaestiones et controversiae moveantur.

*

Rex Oman concessit Galliae portum cui nomen Mascate in sinu Persico. Inde Anglorum irae minaeque, se portum omnino deleturos, nisi intra tres dies decretum revocaretur. Pactum enim aiebant Angli cum Oman rege nullam illum regni sui partem alienae permissurum potestati. Lis tamen fere composita; recessit Gallia ab ulterius postulando, concedentibus Anglis quaedam commercii commoda, sublato quovis possessionis iure.

*

Gravior quidem exorta contentio inter Italiam et Sinensium imperium, quum illa quaesivisset, ut pars in litore, cui nomen San Mun, mercede pacta cederetur. Aspere reiecta petitio. Pendet adhuc certamen; est quaestio universa Europa vagata, ancipiti praesertim in re ceterorum regnorum sententia, quum partim proposito favere, partim occulte adversari videantur.

*

Sub finem elapsi mensis ianuarii Summus Pontifex Leo XIII epistolam ad Baltimorensem episcopum misit. Argumentum nova illa doctrina cui '*Americanismus*' nomen inditum. Quaedam in hac exponuntur animadversiones utiles quidem illis qui ab ovili Christi longius vagantur et tamen ad unitatem Ecclesiae redire cupiunt; docentur reditum ad Ecclesiam fieri non posse alio itinere quam quod Christus monstravit.

OMNES "VOCIS URBIS„ RERUM ELENCHI

fibulis ac corrigiis munita adhibuisse; habebant autem et *caligas*, quo nomine militare calceamentum vocabatur, et *cothurnos* pariter ac *soccos*, quos a Graecorum consuetudine imitati fuerant.

Caligae autem, quibus plerumque romani milites utebantur, solea coriacea constabant, cui, ferreis plerumque clavis munitae, ligamenta plura erant, quibus tum superiori pedis parti, tum imae tibiae circumdatis ligabatur. Cothurni contra mulieribus ac viris commune calceamentum erat utrique aptum pedi ex corio usque ad dimidiam cruris partem, quo et venatores et tragoediarum actores utebantur. Sed venaticus et tragicus forma differebant, quia tragicus subere altius sublevato incedebat, ut qui tragoedias agerent, proceriores viderentur; non ita venaticus, ne pernicitas in venando impediretur. Soccus denique mulieribus pariter et viris commune erat, sed cothurno humilior; quare soccis comoedi tantum utebantur, unde metonymice his tragoedia, illis comoedia, et levioris generis carmen significatur. Humillima autem omnium *crepida* erat, a graeca voce allata, genus nempe calcei plani, coriacea solea, qua planta pedis veluti basi innitebatur, et longis habenis, quibus pars pedis superior prope nuda vinciebatur, latine autem solea dicta, quod eo nomine omne genus calcei quo planta solummodo tegitur appellari consuevit. At rudibus his calceis multa deinde post barbarorum irruptiones per aevi medii secula immutata sunt et addita, et novae semper tibialium formae inventae sunt, tum quasi crepidae humiles, tum caligis longe altiores, tum molles e serica tela vel serico villo confectae, tum ex corio ad genua usque ascendentes venationi et equitationi aptissimae, tum denique ferreae, qua cataphracti equites in proeliis induebant.

Nos autem, tum ferreis tibialibus tum sericis ac mollioribus crepidis omnino relictis, ex corio tantum calceos fingimus, quos solidos certe firmosque esse decet at insimul molles ac flexiles, ut dum pedes contra hiemem imbresque contraque externa obstacula et ictus tueantur, ex eorum tamen pressura non calla nec decorticationes oriantur, nec in ungues caro inducatur.

♆

Quae calceorum optima forma.

Ex iis quae diximus, patet, formam calcei magis quam ad usus inconstantiam, ad pedum formam aptandam, qui in utramque partem non aequaliter sese habent, sed maximam altitudinem prope tibias, adversus internam faciem, praeseferunt, longitudinem autem maximam a medio calcaneo ad pollicis usque limitem protendunt.

Quarum rerum habita ratione calceamentorum solea fingenda est, imo et longior aliquantulum quam pedes, ut motus rapidi omnino ac soluti in deambulando reddantur, quibus servatis regulis, externum etiam pedum et calceorum decus auctum fore existimo. Quo documento crepidarii huius sermonis finem facio, et candide lectoribus ominor, ne pedes, temporum inconstantia et prementibus calceis, nimium quam par est doleant.

♆

Iocosa.

Rusticus in foro ante iudiciorum basilicam sedebat, quum causidici toga solemniter induti plurimisque voluminibus onusti discurrebant. Quorum unus cum rusticum solarium quoddam demirantem conspexisset, illum quae res esset ignorare arbitratus, illudendi causa, in pistrino vento volvendo molarem esse lapidem mentitus est. Cui rusticus admirationem aptissime fingens: « Iam mehercule - inquit - intelligo, cur tot asinos sarcinis onustos ambientes videam! »

FORFEX.

BIBLIOGRAPHIA [1]

Histoire de l'art chrétien aux dix premiers siècles. Scripsit F. R. SALMON ex clero parisiensi.

Bonarum artium ortum, progressum, perfectionem, intra nascentis Ecclesiae vicissitudines, adhibitis historiae, apologeticae, esteticae et critices disciplinis, ab ipso christianae reipublicae exordio usque ad aevi medii plenitudinem clarissimus auctor descripsit.

Picturae symbolicae in coemeteriis repertae, sculpta signa, inscriptiones, sarcophagi, lampades primae aetatis, deinde basilicarum exstructio, ornatus, sacerdotum vestes, sacrae suppellectiles, omnia denique inexhausta doctrina illustrantur. His omnibus nitidissima editio, pulcherrimis graphicis exornata, pretium, si tamen licet, addit. O.

Sul motivo primario dell' Incarnazione del Verbo. Scripsit P. FRANCISCUS M. RISI - Romae, Desclée, Lefebvre et socii, 1898.

Rem sane difficilem in disceptationem quaestionemque revocat cl. auctor, qui opus in quatuor partes totidemque volumina distribuit. Animosae contentionis historiam prima complectitur; divi Thomae de re institutiones secunda; quid de eadem senserint Patres atque Catholicae Ecclesiae Doctores diligenter inquirit tertia; in quarta denique traditio biblica cum doctrinis comparatur. Operis auctoritatem id ipsum quo tendit late amplificat, ut omnibus sacrarum disciplinarum cultoribus profecto commendetur.

F.

Carmencita, drama, scriptum a IOSEPHO GRAMEGNA - Edidit Iosephus Maggi, Turri Annuntiatae, an. MDCCCXCIX.

Editionem nitidam ac diligentissimam graphidibus elegantissimis exornatam amplissima laude prosequimur. Quid vero de dramate? Profecto nec electi sermonis cura, nec recentioris, quam vocant symbolici styli ostentatio satis videntur ad inane omnino tritumque argumentum excusandum. Utrum vero haec scriptoris consilio respondeant quod in bipartita praefatione explicare nititur, non facile dixeris, quin antea tot inter coruscantia verba quo illa contendat deprehenderis, quod mihi, demisse fateor, impossibile fuit.

C.

De Bellerophonte, IOANNES FERRANTE, politiorum litterarum doctor, mole parvum, sapientia magnum, eruditione refertum conscripsit librum, quo, genealogiam et facta viri accurate restituens, illa ostendit quae Homericis carminibus poetae imposuerunt, morem sequuti quo « quidquid Graecia mendax », ut ait vates, « audet in historia ».

Edidit Panormi officina libraria *Boccone del Povero*.

P. d. V.

Mastoidectomia plexus sinus lateralis implicans, opus IOSEPHI O. STILLSON M. A. doctoris medici, Indianopoli Ind. in America septemtrionali plurimis xenodochiis, et plurimis academiis medicis et chirurgicis addicti. - (Philadelphiae).

Multa potentem, Pallade et Apolline propitiis, salutamus virum, qui brevi opusculo mirabiles ausus et felices exitus curationum suarum describit circa morbi genus, quod, ad nostra usque tempora, intractabile et insanabile est iudicatum. Macte! vir; ita esto! Non enim tibi satis fuit optima et mente concipere, et patrare manu, sed communi doctis omnibus usus eloquio, latino scilicet, quae bono alite nactus es ad insigne beneficium humani generis contulisti!

P. d. V.

Val-des-Bois. — Duo sunt nobis reddita opuscula, quae LEO HARMEL, insignis non Galliae modo, sed humano prorsus generi vir, conscripsit, in quibus, brevi coacervans illa compendio, quae christiano ingenio et caritate ducentibus ad commune operariorum bonum in Val-des-Bois perfectum est, acute rem pertractat, et versat nostris praecipue diebus asperrimam ac dolentissimam. Neque nostrum, neque cuiusvis, etsi optimi, est digno praeconio circumdare tanti viri nomen, cuius famae terrarum orbis ipse sufficere non videtur. Silentio nunc laudabimus. Argumentum in proximiori numero attingentes tantummodo exponemus quid rei sit; quid laudis mereatur lectores ipsimet, comperto opere, intuebuntur.

P. d. V.

(1) Librorum omnium qui ad *Vox Urbis* commentarii moderatorem pervenerint, exhibetur in ipso commentario notitia; quorum bina exemplaria missa fuerint, fit accurata recensio.

EPISTOLARUM COMMERCIUM

Cl. M. Luc. Micr. - **Roterodamum.** - Litterae tuae serius ad nos pervenerunt, quam ut in superiore numero edi possent; imminutis autem occasionis illecebris, ne in hoc quidem numero neque in posterum eas publicare opportunum duximus. Quod ad novarum rerum appellationem attinet, videbis quam primum id a nobis ex professo tractari. Denique de articulis circa ius gentium apud Romanos tu ipse quid ad sociorum nostrorum utilitatem referat sententiam habeto.

Cl. Laur. Chin. - **Bassanum.** - Versibus ornatis de re plane digna quam pater studiosus agat, scripsisti; carmen vero nimis longum ut per commentarium nostrum in lucem proferatur.

Cl. Ios. Goth. - **Philadelphiam in civitatibus foederatis Americae Sept.** - Tui et plurium sociorum optatis in hoc commentarii nostri numero respondere coepimus rubrica *Per orbem* in secunda operculi pagina. Quid in publicis ad leges coetibus actum sit, id etiam, post *Annales*, referemus.

A SECRETIS.

AENIGMATA

Totum sume, canit; truncato *vertice* pollet;
Caudam deme, orbat; *viscera* tolle, parat.

*

Ultima si *capiti* quae vocem littera complet
Additur, extemplo bestia parva liquet.
Totum saepe solet laetum circumdare *finem*,
Callida ne carpat pendula poma manus.

M. FUSCUS.

Ex sociis qui utriusque aenigmatis interpretationem ad commentarii moderatorem miserint intra duos menses, unus, sortitus, gratis accipiet:

BIBLIA SACRA
VULGATAE EDITIONIS
Sixti V P. M. iussu recognita et Clementis VIII auctoritate edita.
(Affabre renovarunt Desclée, Lefebvre et Soc.).

Solutiones aenigmatum an. II, num. II propositorum sunt:

Funda-mentum.
Miser-abi-lis.

Eas miserunt:

Aemilius Chatelain, *Parisiis*; B. Campanelli, *Reate*; C. Zucchetti, *Bergomo*; Fr. Xav. Brühl, *Valkenburg in Hollandia*; Ioh. Stroppa, *Soresina*; Fr. Xav. Reuss; Eduardus Bianco, *Roma*.

Sortitus est praemium

FR. XAV. BRÜHL

ad quem missum est opus, cui titulus:

ROME
SES MONUMENTS, SES SOUVENIRS
par A. BOULFROY.

Sponsor: IOANNES BAPTISTA CIAMPI, iurisperitus.

ROMAE - Ex Officina Forzani et Socii.